Kon: May: Stadgha, giord på Rijksdaghen vthi Örebro, Åhr ...

Kon: May:
Stadhga / giord på
Rijksdaghen vthi
Örebro /
Åhr
M. DC. XVII.

Tryckt i Stockholm / hoos
Ignatium Meurer.

SOT // Kungl. förordningar / 1. saml.

Tillkomstår 1617
Digitaliserad år 2016

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Kon: Maj:

Stadhga / giord på Rijksdaghen vthi Örebro /

Åhr

M. DC. XVII.

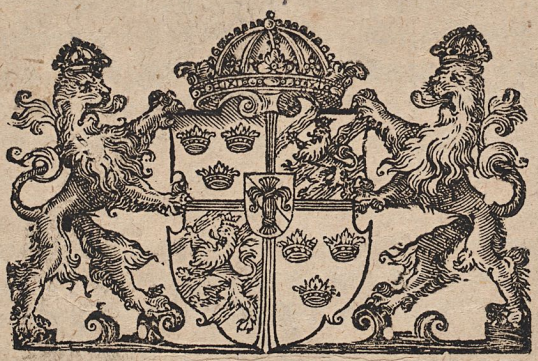

Tryckt i Stockholm / hoos
Ignatium Meurer.

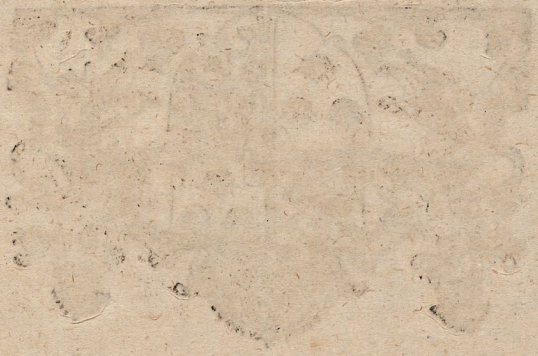

Wij Gustaff Adolph/ med Gudz Nåde/ Sweriigis / Göthis och Wendis vthkorade Konung och Arffurste / Storfurste til Finland/ Hertigh til Estland och Wåßmanneland/ ꝛc. Göre witterlighit / At ändogh på åtskillige Riksdaghar/ så och eliest offta stadgat och ordinerat är / at ingen Rijkzens troghen Man / Undersåte och Inbyggiare / vnder hwariahanda Prætext thet och wara kunde / skulle besökia eller någhot omgånge och gemenskap hafwa med Konungen i Påland eller hans barn och anhang: J lika motto åre och tilförende höge wijten lagde på alle them/ som falla ifrån wår Christelige Troo och reena Evangelij Låra/ til then Påwiske Wilfarelse: Alt förty/ at sådane plåga som offtast påföra Riket myken skada/ olycko och fahrligheet: Likwål så åre sådane wålmente Stadgar och påbudh komne hoos mången i förgåtenheet/ och hoos en deel slaghne aldeles i wådret och förachtade. Men efter faran stzh aff sådant Partij dageligen förmerar / och på thet ingen medh skåål eller skeen någhon sin owetenheet skal kunna inwenda / och sigh ther medh wele endskylla / tå hafwa wij nu för rådhsamt och nödigt achtat / på thenna Riksdagh / medh samptlighen Rikzens Ständers Ja och Samtycke/ at göra en Stadga

och Ordning / om alle them som här effter något vmgänge och gemenskap / thet ware sigh medh Breff / Budh eller i annor motto / hafwa medh Konung Sigismundo i Påland och hans Medhållare: Såsom ock / om them som falla ifrån wår Christeligha Troo til thet Påweska Affguderij: Och ther bredhe widh förordnat hwariom och enom sitt Straff effter hans brott / Såsom här effter följer.

Til thet Första / Alla the som befinnes och öfwertyghes at besökia Konungen i Påland / Fröken Anna / Konungens i Palandz Söner / theras Rådh och Tienare / som hoos them achtade äro / och nägot hafwa på Konungens wegna at bestella / the ware sigh Swenske eller Vthländske / hwad heller thet skeer medh Breff / Budh eller ock i eghen Person / vthi hwariahanda Saak thet wara kan / ingen vndantaghandes? Han skal hollas och achtas för en Wär och Rikens otroghen Man / och straffas som en Förrädare / och alt hans Godz / löst och fast / ware förfallit vnder Swerigis Crona.

Til thet Andra. Hwilken som besöker näghon annan aff the vthwikne och Biltughlagde Swenske / eller ock andre theras Medhollare / medh Budh eller Breff / at stempla nägot medh them / til Wärt och Fäderneslandzens skadha och fördärff / eller skrifwer eller sender Tijdender och Kundskaper / och blifwer ther til Laghwunnen / han skal straffas til Lijff och Godz / såsom om the förre sagdt är / vthan alle näder. Men kan han icke öfwertygas medh skääl / at hafwa något sådant skrif-

wit

wit eller Budh sendt / som Oß och Riket kunde lenda til skadha / vthan allenast thet som honom sielff privatim och enskylt anginge / han skal förwijssas Landet / och komma här aldrigh in igen / medh mindre han särdeles niuter wåre Nådher : Och alt hans Jordegodz skal falla til hans näste Frender och Erfwingar / som aff sådane Budh och Skrifwelser intet wist hafwa. Dogh hwar någhon vthsender at studera eller wandra / begåfwe sigh i medler tidh til the Papister eller til Påland / och en hans Wän eller Förwant / owetandes at then samma sigh til Konungen i Påland eller hans Anhang slaghit hade / besökte honom medh åhrlighe Breff eller Budh / tå må han wara orsåchtat och entskyllat / medh sådana beskedh / at så snart witterligit blifwer at hin vthreeste år worden Pälnisk eller Papistisk / ingen hans Wän eller Förwant ytermere efter then dagh gemenskap medh honom hafwer / widh straff som förbemält står.

Til thet Tridie. Fåår någhon Budh eller Breff ifrån Konungen i Påland / Fröken Anna / någhon vthrymbd Swensk och andre aff thet Partijt / om hwilke witterlighit är / at the äre i Konungen i Pålandz tienst / eller elliest gerna förfordra hans och hans Anhangs bäste och framgång : Och thet straxt oppenbarer Oß / eller i Wår frånwaru / Ståthollare eller andre Wåre på the Orter förtrogne Mån / så tidigt at man kan få honom som Brefwet förde / fast / ware saaklöös : Stickes thet eller kommer honom således i hender / at han icke sielff kan weta hwem Brefwet förde / eller huru thet til honom

289

kom/tå wärie sigh / om så pååskas / medh sielff sins Edh/ at han thet ey weet eller ey hade så lång tijdh och tilfälle thet at vptäckia/så at Budhdragharen kunde fast taghas/ hwarken aff honom sielff eller andre: Och wari sedan saaklöös. Men dölier han Brefwet/och thet sedan blifwer vppenbart och kommer i dagzliuset: Tå skal han som thet dulgt hafwer / så framt Brefwen och Budhen äre kompne ifrån Konungen i Påland / Fröken Anna/ Konungens Söner/theras Rådh och Tienare eller Vthliggiere: Eller och at the någhot i sigh hulle som Oß och Riket angår/blifwe straffat til Lijff och Godz. Men hafwer Brefwet warit aff androm skrifwit eller i Privat Saker / Tå skal han förwijsas Landet som thet dulgt hafwer / och Jordegodz hans taghe näste Frender och Erfwinger.

Til thet Fierde. Hwilken som wetterligen sådane Breff eller Budh förer / och blifwer ther medh beslaghen/skal efter som om sielfwe Brefwens eghenskap sagdt är/ lika widh then som sender eller döör / hållen och straffat warda.

Til thet Femte. Then som anammar Konungen i Pålandz Patenter, them at vthspridha här inrijkes ibland Vndersåterne/hwadh heller han är aff Konungen i Påland sielff hijt in sender / eller Patenterne, ett eller flere / eliest kompne i hans hender / och han them vpläås och vthbredher ibland then enfaldighe Almoghe/ at komma obeständ tilwägha: Eller ock eliest förer them

här in

här in medh weett och wilie/ han skal straffas til Lijff och Godz/ vthan alla Nådher. Och hwilken som om sådant wetskap bär / och thet ey oppenbarar / achtes lika godh medh honom som thet förer.

Til thet Siätte. Hwar och någon aff Konungen i Pålandz Luranter som sigh holla anten in på Gräusen/ eller eliest låta finna sigh här in i Landet/ blifwer beträdd och fast taghen/ han skal straffas som en Förrådare. Och then som en sådan Lurant eller Patentedragare kan få wedh hufwudet / och honom lefwererer wär Befalningzmän i händer / han skal ock beholla alt then brotzlighes Godz / löst och fast: Och ther han fattigh är / aff oß för sitt omaak belönt blifwa. Men twärt om / then en sådan Speijare eller Lurant wetterligen hyser och herbergerar / eller i någro motto til hielp kommer/ medh rådh och dådh / han skal achtas lika godh widh then andra / och straffas på samma sätt.

Til thet Siunde. Hwilken som och befinnes at löpa kring om Landet / vthspridandes en hoop lögner / ther aff sedan buller / oroo eller mißförstånd kunde sigh förorsaka/ han skal efter som Lögnen är til eller skadan påfölgd/ straffas anten til Lijfwet/ eller och til Stupone/ och ther medh förwijsas Landet.

Til thet Ottonde. Hwilken Fadher/ Förmyndare eller Förwant/ som sender sin Son eller Slächting vthländes/ til Studium til någhon ort/ som Konungen och Pålniske Cronan i någhon motto är subject och

 vnder-

290

vnderdån / thet ware sigh i Påland / Littowen / Pryssen / Lijffland eller andre orter / Eller och råder honom at begifwe sigh vthi någhot Jesuwitiskt eller andre Papistiske Collegia, han skal / ther sådant blifwer laghligen öfwertygat / förwijssas Landet / och hafwe sitt Jordagodz förbrutit vnder nästa Frender.

Til thet Nijonde. Men dragher någon sielff vthan sine Föräldrars / Förmyndares eller Förwanters rådh och wetskap på någon sådan ort som sagdt är / tå ware han saaklöös: Dogh så / at han i medler tidh wetterligen icke hielper honom med Penningar eller annat slijkt: Och then andre / som aff eghit bewågh sigh sådant företogh / ware här medh Biltugh Lagd öfwer alt Swerigis Rijke / och näste Fränder hans tage Godz hans.

Til thet Tijonde. Hwar och någon här til / eller effter thenne Dagh / han ware aff hwad Ständ han wil / faller ifrån wår rätte Christeligha troo och Evangelij Lära / som nu genom Gudz nådhe lyser i wårt kåre Fädernesland / til then Papistiske lära / han skal aldrigh hafwa hwarken Boning eller heemwist / Ey heller niuta något arff / rätt eller rättigheet innan Swerigis Gräntzer; Vthan achtas och hollas vthi all Arff och annan rättigheet lijka widh en dödh / och ware Biltugh öfwer alt Swerige. Men kommer och någon in i Rijket / som hemligen söker at bedragha och förföra Vngdomen medh falsk Jesuwitisk och Papistisk lära / han skal såsom en Vprors och Twådrächts stifftare / tilbörligha straffat warda.

Til

Til thet Elloffte. Så skal och alle Papister/ som anten Swenske födde äre eller sigh här til boning och heemwist i Städerne och på Landet nidersatt hafwa/ här medh tilsagdt / pålagdt och befalt ware / at förfoghe sigh här wthur Riket/innan tree Mänader effter thetta Dato: Hwar och sedan någhon Swensk finnes här inrikes/ efter förbemälte tree Mänaders förlopp / som Papistisk wore / han skal straffas såsom Wärt Påbudz förachtare/ och then ther wthan hinder hafwer något ondt moot närwarandes Regementet i sinnet/som en Förrädare.

Til thet Tolffte. Är tilwetandes at thenna wår Stadga skal i alla Dommar och Rättegänger hafwa laghakrafft / och blifwa aff allom achtat och hållen/ widh straff som förbemält står / så länge och til thes then twist och miszförstånd / som emillan oß och Swerigis Crona på then ena sidhan / och Konung Sigismundo och hans Medhollare är på then andra sidhan / kan genom Gudz nådighe försyn bislagdt och stillat warda.

Til thet sidsta. Och på thet all onyttigh och skadeligh Disputatz må i tidh förtagen warda/Tå är här på Riksdagen gott funnit / och aff H. M. wår elskelighe kåre Frwmodher på H. K. Hertigh Carl Philips / och aff H. K. Hertigh Johan / på begge theras kärlighees wägner/beiakat och samtyckt/ at alle the som anten stempla sielfwe i någro mätto emoot Oß och Riket / eller göre sigh aff andres Stämpling och Practiker deelachtige / så at the anten medh Breff/Budh/eller i eghen Person be-

sökia

sökia Konungen i Påland eller haus Anhang och Medhållare / eller och komma här in medh Breff eller Budh / anten sende eller aff eghen ondska dragne / brytandes i så mätto emoot then 1. 2. 3. 4. 5. och 6. Artikel i Stadgan: Och blefwe fast taghne och gripne innan Förstendömen / the skole lika widh then som i Konungdömet gripes / antwardas oß i hender / vthi wårt Hoff at ransakas / dömmas och sedan til Execution taghas / vthan någhons geensegn eller hinder. Men tagher sigh någhon thet orådh före / at han någhot practicerar emoot någhon aff Arffförsterne / theras Hwsfrwer / Barn / Rådh och Tienare / eller theras enskylte Stat / och blifwer i Förstendömet gripen och fången / om hans gerning skole Arffförsterne hafwa macht sielfwe at ransaka och dömma så widt Laghen / theras Donationer och wälfängne Privilegia medhgifwa / och Oß effter Donationen Wadzrätten förbehållen. Effter såsom och hwar någhon theras Tienare och Edhsworne Undersåte blefwe gripen i Konungedömmet / tå wele wij then / och på theras begäran / til ransakning öfwerantwarda låta: Dogh then beswärade i lika mätto Appellationis beneficium effter Donationen förbehållet. I lika motto skal ock i Furstendömen ransakas om the Mååls som brytas emoot then 7. 8. 9. 10. och 11. Artikel i thenne Stadga: Såsom och eliest Arffförsterne sin Jurisdiction, Andeligh och Werldzligh / effter Donationerne altidh blifwe förbehållen: Allena undantagandes Förråderij / som emoot Oß och Cronan förnemligen dirigerat är / hwilkens Ransakning och Doom effter Swerigis Lagh / Arffföreningens / Testamentzens och Donationernes rätta förstånd / så och öfligh it bruk /

Oß

Oß allena tilstår. Wij biude förthenskull här medh alle Swerigis Rikes Inbyggiere högre och lägre/Andelige och Werldzlige / så och alle wandrande och Handelsmän innan Swerigis Gräntzer / at the sigh rätta effter thenna wår stadgade wilie. Jlike motto befale wij alle Häredzhöffdinger / at the vthi alle lagha Ting / så och Borgemestare och Rädh / at the på Rädhstugerne tree gänger om åhret läte vpläsa för Menigheeten thenna wår Stadga. Och wele ther hoos och biude strengeligen alle wåre Officerer, högre och lägre/ serdeles Stähållare i Landzenderne och på Fästningerne / Fougder/ Borgmestare och Rädhmän / Tollenerer / Skrifware/ Länds och Fiärdingzmän / så och alle andre Befalningzmän / at the hafwe en flitigh vpsyn och wakande öghа hwar vthi sin Befalning / på alle them som bryta emoot thenne wår giorde Ordning: Och ther the någon beslå/ at the tå medh honom procedere och förfare effter Laghen och thenna wår Stadga: Icke tilstädiandes någon at synda här emoot / medh mindre the sielfwe wele swara til Saken. Ther hwar och en weet sigh fulkomligheн efterrätta. Til ytтermere wisso / vnder wår Konunglige Hand och Secret. Actum Örebro then 27. Februarii, Anno 1617.

Gustavus Adolphus.